

Zachodnia kukurydziana stonka korzeniowa (*Diabrotica virgifera* Le Conte) – nowe zagrożenie dla plantacji kukurydzy w Polsce.

Szkodnik ten wykryty po raz pierwszy w 1992 r. w Serbii (była Jugosławia) w okresie 10 lat objął swym zasięgiem prawie całą Europę. Od roku 2005 notowany jest również w Polsce (pierwsze ognisko w woj. podkarpackim). Ze względu na wysoką zdolność przystosowawczą i szeroką tolerancję na różne warunki środowiskowe, dużą rozrodczość, możliwość przenoszenia się różnymi szlakami tranzytowymi oraz przeloty w poszukiwaniu pokarmu na nowe plantacje - stonka może szybko zasiedlać nowe tereny. Rośliną żywicielską jest przede wszystkim kukurydza, ale również niektóre gatunki traw. Wzorem innych państw nasz kraj prowadzi monitoring obecności stonki za pomocą lustracji upraw kukurydzy oraz pułapek wabiących. W związku z tym w 2006 r., podobnie jak w roku ubiegłym, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie prowadzi monitoring oparty na wykrywaniu postaci dorosłych tego szkodnika. Na znacznym terenie upraw kukurydzy woj. mazowieckiego rozmieszczone zostały pułapki, które będą systematycznie kontrolowane od początku lipca do końca września. Dodatkowo prowadzone będą lustracje upraw kukurydzy, uprawianej głównie w systemie monokultury.

Identyfikacja i rozwój szkodnika

postać dorosła

Ciało postaci dorosłej jest wydłużone, długości od 4,2 mm do 6,8 mm. Podstawowym kolorem są odcienie żółci i czasem jasnej zieleni. Na pokrywach u samic znajdują się ciemne pasy (czarnobrazowe, czarne), u samców większa część pokryw jest ciemna, bez widocznego paskowania. Tułów i odwłok jasne, z reguły żółtawe, tułów często z ciemniejszymi fragmentami. Przedplecze prawie kwadratowe w zarysie, ze spłaszczonymi, faliście przebiegającymi krawędziami bocznymi; lśniące, gładkie, żółto zabarwione. Głowa jest lśniąca, jej poszczególne partie przyjmują barwę od słomkowej do brązowej i czarnobrazowej. Czułki długie, nitkowate, koloru kasztanowego, pierwsze trzy segmenty zwykle jaśniejsze od pozostałych. Odnóża żółte do brązowych; zewnętrzne krawędzie ud, wierzchnia strona goleni i stóp ciemniejsze – kasztanowe do czarnobrazowych. Powyższa charakterystyka ubarwienia dotyczy form typowych. Mogą jednak występować osobniki, których barwa odbiega od tego schematu. Najłatwiej zauważalnym i najczęściej spotykanym przykładem zmienności barwnej jest występowanie wielu odmian paskowania pokryw. Istnieją osobniki zabarwione prawie jednolicie jasno (bez pasów) i okazy o niemal całkowicie ciemnych pokrywach, z całą gamą pasiastych form pośrednich. Wypełnione jajami odwłoki samic są często znacznie powiększone i wystają spod pokryw.

larwa

W zależności od stadium rozwojowego przyjmuje długość od 1 mm tuż po wylęgu do 10–18 mm przed przepoczwarczeniem. Ciało larwy jest silnie wydłużone, białokremowe z brązową głową i ciemną płytką na grzbietowej stronie końca ciała, odnóża niewielkie.

poczwarka

Przypomina wielkością i budową osobnika dorosłego. Zabarwienie białokremowe. Wszystkie części ciała są połączone ze sobą cienką błoną.

W naszych warunkach klimatycznych stonka rozwija tylko 1 pokolenie w ciągu roku. Samica składa jaja do gleby w pobliżu roślin kukurydzy, na głębokość do 15 cm. Przechłodzeniu jaj sprzyjają łagodne zimy z dużą okrywą śnieżną. Larwy po wyjściu z jaj szukają pożywienia, przemieszczając się w glebie. Rozwój larwalny przypada na okres od połowy czerwca do końca lipca. Pierwsze osobniki dorosłe (samce) pojawiają się od końca czerwca i mogą latać do początku października. Chrząszcze są najaktywniejsze przed wschodem i zachodem słońca.

Szkodliwość

Kukurydza uszkodzana jest zarówno przez postaci dorosłe jak i larwy, których żerowanie jest najgroźniejsze. Młode larwy odżywiają się włóśnikami, a ostatnie stadia larwalne żerują wewnątrz korzeni. Uszkodzony system korzeniowy prowadzi do utrudnionego pobierania wody i składników pokarmowych, w związku z tym do całkowitego zahamowania wzrostu roślin. Chore rośliny więdną, żółkną i placowo zamierają. Masowe wystąpienie chrząszczy na kolbach powoduje zakłócenie procesu zapylania kwiatów kukurydzy. Skutkiem tego kolby są słabo wypełnione, a plon gorszy.

***Diabrotica virgifera* to szkodnik kwarantanny podlegający w Polsce obowiązkowi zwalczania** (rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 marca 2004 r. w sprawie zapobiegania wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu się organizmów kwarantannowych – Dz. U. z 2004 r. nr 61, poz. 571 ze zmianami).

Z chwilą wykrycia zachodniej kukurydzianej stonki korzeniowej na terytorium Polski zastosowanie mają następujące rozporządzenia:

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowych sposobów postępowania przy zwalczaniu i zapobieganiu rozprzestrzenianiu się zachodniej kukurydzianej stonki korzeniowej (Dz. U. Nr 74, poz. 490).

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2007 r. w sprawie wprowadzania na części terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nakazów i zakazów w związku ze szczególnym zagrożeniem roślin przez zachodnią kukurydzianą stonkę korzeniową (Dz. U. Nr 74, poz. 489).

W momencie podejrzenia wystąpienia stonki, istnieje obowiązek powiadomienia o tym fakcie najbliższej jednostki Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa lub Urząd Gminy.

Fot.1. Jaja, larwy, poczwarka i chrząszcze *Diabrotica virgifera* – samica (z lewej) i samiec (z prawej) [P. Bereś, T. Konefał]